

ЛІНГВО-КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ЧИСЛІВНИКІВ АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЙ

Грамотіна В. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор

Швачко С. О.

Важливим історико-лексичним пластом кожної мови являється фольклор, в тому числі прислів'я та приказки. Розділ фольклористики, що займається мовним і структурним аналізом прислів'їв та приказок, називається пареміологією.

Паремії являють собою мовне вираження когнітивних структур, які визначають сприйняття навколишньої дійсності мовною й культурною спільнотою. Паремії англійської та української мов можуть бути подібними за лексичним складом, комунікативним значенням та стилістичним забарвленням, але значна частина англійських і українських прислів'їв мають свої особливості, і відповідники у порівнюваних мовах [1]. В англійській мові виокремлюється група паремій, у яких стабільним елементом є числівник.

Числівники англійської мови – самостійний незамкнутий ряд повнозначних нумеральних слів з специфічними семантичними, синтаксичними та словотворчими особливостями. Від інших частин мови числівники відрізняються облігаторною наявністю семи нумеральності. Числівникам сучасної англійської мови притаманні риси інформативності, динамізму, термінологічності, стабільної кореляції з одиницями лексико-семантичного поля кількості, регулярних семантичних зсувів, словотворчої валентності. Емоційність, експресивність лексикалізованих числівників є прозорою в пареміологічних одиницях [2].

Компоненти паремій здатні семантично модифікуватися. У зв'язку з десемантизацією числівників паремії переходять в розряд потенціальних слів або словосполучень, що зберегли певну смислову орієнтацію: *two can play at that game* «подивимось, чия візьме». Позбавлення числівниками у пареміях числового змісту призводить до втрати сем точної кількості, до залучення до групи невизначеної кількості, до омовлення контрасту, вираження понять «багато», «мало»: *a gift in the hand is better than two promises* «краще синиця в жмені, ніж журавель в небі». При повній десемантизації числівника паремія

переходить до розряду кількісно-оцінних одиниць: *a cat with nine lives* «живучий».

Десемантизація нумеральних компонентів проявляється у паремії на позначення кількісного контрасту. Ефект протиставлення створюється числівниками з різним наповненням: *two is company, but three is none* «де є двох, там третій зайвий». Значення контрасту паремії актуалізується за допомогою кореляції числівників і квантитативних слів. У пареміях часто використовується числівник *one*, що протистоїть за значенням іншим числівникам або кількісним словам [3]: *one drop of poison infects the whole ton of wine* «ложка дьогтю в бочці меду».

Відтворення паремій складає особливу перекладацьку проблему. На відміну від фразеологізмів, еквівалентних слову, у прислів'ях і приказках образний зміст, тобто їх внутрішня форма зазвичай зберігає свою значущість. Перекладачу важливо передати обидва компоненти: і сенс прислів'я, і його метафоричний зміст. Перекладач може перекласти прислів'я з числівником повним еквівалентом: *two heads are better than one* «одна голова добре, а дві краще»; або частковим еквівалентом: *a bird in hand is worth two in bush* «синиця в руках краща від журавля в небі»; та відсутнім еквівалентом: *once a priest, always a priest* «чорного пса не відмиєш дочиста»; або вдатися до описового перекладу.

1. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.
2. Швачко С. А. Лексика с нумеральной семантикой в английском, русском и украинском языках: Монография: Категория количества в современных европейских языках// В. В. Акулепко, С. А. Швачко, Е. И. Букреева и др. Ответственный редактор В. В. Акуленко. – К.: Наукова думка, 1990. – С. 41-55.
3. Швачко С. А. Языковые средства выражения количества в современном английском, русском и украинском языках. – К.: Вища школа, 1981. – 143 с.

Перекладацькі інновації: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 / редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2013.- С. 9-11.